

LIST OBJEKTU v území zpracovávaných zásad ochrany památkových hodnot			LIST ČÍSLO :
Památková ochrana, r.č: 5-3841/1	Název objektu : dům	Lokalizace : V horní části obce, na levém břehu potoka, severně při průjezdni komunikaci.	
Č.p: 22	Ulice , č.orientační : -		
Č.parc.: st. p. č. 226	K.ú.: Merboltice	Vlastník: fyzická osoba	
Počet objektů: 1	Počet podlaží: nadzemních: 2 podzemních: 1	Autor: -	
Rok postavení, sloh.určení, popis :			
Velký patrový objekt s roubenou obytnou částí a zděnou střední a hospodářskou částí, s poměrně složitým dispozičním řešením. Výtvarně mimořádně náročně řešený. Dům byl postaven (jádro) zřejmě na konci 18. století, prošel však pozdějšími úpravami. Ve svém dnešním půdorysu je zakreslen už na mapách stabilního katastru, je značen žlutě jako spalný. Dům je označen praporkem, který značí, že v něm byl hostinec. V josefském katastru je jako majitel uveden Johann Peter Röllig. Ve stabilním katastru je jako majitel uveden sedlák Josef Flegel. V roce 1925 byl majitelem statkář Franz Gust. <u>Exteriér:</u> Vstupní východní průčelí je v přízemí šestiosé, v patře pětiosé. Obytná část je roubená, v patře opatřená svislým bedněným obkladem s přelištováním spár. Roubenou část přízemí člení dvě pole podstavky, která je náročně výtvarně řešena – sloupky a pásky jsou bohatě profilovány (profilace pásků shodná jako u domů č.p. 9 a 23), ližina je na spodní hraně bohatě vyřezávána, v horní části nese plastický motiv čabrak. Okna jsou obdélná, lemovaná dřevěnými šambránami, dosedajícími na dřevěné profilované parapety, jsou dvoukřídlá, vnější ven otevíravá, dělená do kříže. Okna v patře jsou také obdélná, dvoukřídlá, ven otevíravá, dělená do kříže, rámovaná dřevěnými šambránami s obloučkovým prokrajováním spodní části. Zděná část oproti roubené ustupuje (o šířku pavlače, která byla při přestavbě zrušena). V první ose zděné části je vstup pravděpodobně v kamenném ostění (pod nátěrem není zcela patrné), dveře jsou jednokřídlé, rámové konstrukce s výplněmi (horní výplně prosklené), historizující. V dalších dvou osách jsou drobná okénka (první obdélné na výšku, druhé na šířku), v poslední ose je vstup do chléva s jednokřídlými dveřmi svlakové konstrukce (svisle kladená prkna s přelištovanými spárami). V patře jsou tři okenní otvory shodného řešení. Okna jsou dvoukřídlá, dělená do kříže, vnější osazená v lici, ven otevíravá. Okna lemují pásové šambrány dosedající na jednoduché parapetní římsy. Před nejsevernější částí průčelí je přistavěn roubený přístavek s jednoduchým okénkem s trámovými stojkami (jedna chybí) na východní straně a vstupem v trámkové zárubni na jižní straně (dveře svlakové). Do podkroví vedou dveře, které byly původně přístupné z pavlače. Jižní štítové průčelí je v přízemí pětiosé, v patře čtyřosé. Přízemí je roubené s pěti poli podstavky, pole se ve směru od východu k západu postupně zužují. Řešení prvků podstavky je shodné jako na východním průčelí, pouze ližina je nad motivem čabrak opatřena ještě diamantováním. Patro je opatřeno svislým bedněním s přelištováním spár. Okna přízemí i patra jsou řešena shodně jako na východním průčelí. Štít má asymetrický tvar („zlomení“ střešní roviny na západní straně), je opatřen obkladem z eternitových šablon světle šedé barvy. Jsou v něm čtyři drobná okénka (dvě a dvě), jsou jednokřídlá, dělená do kříže, rámovaná dřevěnými šambránami. Západní průčelí netvoří jednotnou linii, obytný a střední díl oproti chlévnímu dílu předstupují. Tato předstupující část je v přízemí čtyřosá, v patře šestiosá. V přízemí je v první ose zleva menší obdélné okno dělené na šest tabulek, osazené v hloubce špalety, opatřené mříží. Ve druhé ose jsou vstupní dveře, ve třetí a čtvrté obdélná dvoukřídlá šestitabulková okna, osazená v hloubce špalety, opatřené mřížemi. Všechny otvory přízemí jsou bez orámování. Patro je od přízemí odděleno hranolovou kordonovou římsou. Okenní otvory patra jsou shodně řešeny, mají pásové šambrány s klenákem ve vrcholu a hranolové parapety. Okna jsou dvoukřídlá, ven otevíravá, dělená do kříže (kromě třetí osy zleva, kde je okno slepé či druhotně zazděné). Na severozápadním nároží této části jsou patrné stopy po odbouraném přístavku (byl přízemní s pultovou střechou se spádem k severu, je zachycen ještě na fotografiích z 80. let 20. století). Chlévní díl je v přízemí bez otvorů, v patře se třemi okenními osami. Okna mají jednoduché šambrány a hranolové parapety, okna jsou dvoukřídlá, ven otevíravá, dělená do kříže (v první ose zleva je okenní otvor slepý nebo druhotně zazděný). Severní štítové průčelí je v patře trojosé, v přízemí dvouosé. V přízemí jsou okenní otvory obdélné na šířku, v kamenných hranolových			

ostěních, v patře jsou obdélné na výšku, okna jsou dvoukřídlá, dělená do kříže, osazená v hloubce špalety. Štít je stejně jako jižní opatřen eternitovým obkladem. Ve spodní části štítu jsou poměrně velké jednokřídlé podávací dveře a dvě drobná do kříže dělená okénka, v horní části dvě menší okénka, dělená pouze na dvě tabulky.

Střecha je sedlová, na západní straně přechází zalomením v pultovou střechu nad druhým traktem, v severovýchodní části plynule přechází i na roubený přístavek. Střešní krytina jsou cementové drážkové tašky šedé barvy. Na roubeném přístavku se dochoval dřevěný dlabaný okapní žlab.

Interiér:

Základ dispozice je trojdílný, druhý trakt směrem do zahrady však toto dělení zcela nerespektuje. Síň je klenutá plackovými klenbami, zadní část je oddělena mohutným pasem (bývalá černá kuchyně), dlažba je kamenná, v přední části z pravidelných dlaždic, v zadní z nepravidelných čedičových kamenů. Ze síně je přístupná světnice s trámovým záklopovým stropem (trámy jsou na hranách profilovány), prkennou podlahou a dochovaným kachlovým sporákem s kamnovcem a lavicí po obvodu. Ze světnice je přístupná obdélná obytná místnost v druhém traktu (plochostropá s omítaným podhledem), z ní pak další čtvercová místnost, ze které se jde do jakési předsínky, umožňující přístup do zahrady. Ze světnice je přístupná ještě jedna drobná prostora (komůrka bez oken). Na severní stranu je ze síně přístupný rozměrný chlév, sklenutý plackovými klenbami na dva střední kamenné sloupky.

Patro je přístupné po dřevěném do pravého úhlu zalomeném schodišti s jednou mezipodestou, schodiště je dřevěné s prkennými stupni bez podstupnic. Dispozice patra nekopíruje zcela přízemí. Obytnou část tvoří tři obytné místnosti (dvě v předním dílu, jedna ve středním). Nad hospodářskou částí jsou čtyři komory, přístupné ze střední chodby.

Krov je hambalkové soustavy se střední stolicí se sloupky až do hřebene, zavětrovanými ondřejskými kříži. Krokve přístavby na západní straně jsou opřeny o krokve sedlové střechy. Půda má dvě úrovně, podlaha horní úrovně je z větší části opatřena mazaninovým pokryvem. Na komíně je štítek s rytou datací 1893.

V interiéru je dochováno velké množství hodnotných historických dveří, většinou rámové konstrukce s výplněmi, zavěšené na esovitých nebo křížových závěsech, některé z nich s povrchovou úpravou fládrováním. Z nich zvláště stojí za zmínku barokní dveře s velkými čtvercovými výplněmi mezi horními obytnými místnostmi předního dílu a klasicistní dveře ze světnice do druhého traktu, které mají velmi náročně výtvarně řešené kazety (se svislým kanelováním a kruhovými terči v rozích) i kování (přítažník s kovanou mašličkou), což však neznamená, že by ostatní dveře byly méně hodnotné.

Sklep je přístupný ze zadní části síně, skládá se z chodby, velkého sklepa, klenutého plnou valenou klenbou (pod světnicí), menšího sklepa a zcela malé komůrky (oboje pod druhým traktem).

Významné stavební změny :

Vznik domu je možné klást ještě do 2. poloviny 18. století. Další stavební úpravy jsou poměrně složité, nicméně zásadní byla přestavba, kterou lze zhruba zařadit do konce 19. století (při ní byla vyzděna část patra, zrušena pavlač probíhající od síně ke špýcharu a provedeny úpravy druhého traktu). Zdá se, že ani sklep nepochází z jedné stavební etapy a prostor pod světnicí je starší než ostatní části sklepa. Komín je datován do roku 1893 (je možné, že až tehdy došlo k přechodu o dýmného provozu k „čistému“ a nahrazení dymníku tahovým komínem).

Průzkumy :

Merboltice – památkový pasport obce, 1989, archiv NPÚ Ústí n.L., sbírka SHP, č. 553

/popis, půdorys přízemí, patra a suterénu, 9 fotografií/

Doporučujeme zpracování stavebněhistorického průzkumu.

Předmět ochrany:

Dům představuje mimořádně hodnotný příklad velké selské usedlosti (v určitém období také s hospodským provozem), velmi náročně výtvarně řešený a neobyčejně autenticky dochovaný (dům je téměř „katalogem“ historických detailů – především historických dveří a jejich kování, ale i dalších prvků). Velmi cenné je také dochování roubeného přístavku (chlívku?) se špýcharem v patře. Předmětem ochrany je dům jako celek se všemi dochovanými historickými konstrukcemi (zdivo, roubení, klenby, stropy, podlahy, krov, schodiště atd.) a detaily (okna, dveře, sporák atd.)

Závady :

Dům byl zcela ušetřen novodobých degradujících úprav, takže za jedinou závadu je možné považovat špatný stavebnětechnický stav některých konstrukcí (především roubeného přístavku) a fasádních omítek.

Regulativy :

Zachovat objekt ve stávající podobě včetně všech výše uvedených historických konstrukcí a detailů, průběžně udržovat pomocí tradičních materiálů a technologií. Opravit schodiště do patra (výměna dožilých částí za kopie). Tradičním tesařským způsobem opravit roubený přístavek (výměna dožilých trámů za rozměrové kopie, nejlépe z tesaného dřeva nebo alespoň řezaného se sraženými hranami a hoblovaným povrchem. Opravit fasády (vápenná omítka, vápenný nátěr), barevnost řešit nejlépe na základě průzkumu barevnosti.

Vzhledem k mimořádně vysoké hodnotě domu a jeho zajímavému stavebnímu vývoji doporučujeme zpracování stavebněhistorického průzkumu.

Zpracoval :

Jolana Tothová

Datum :

31. října 2005